

Liikenne- ja viestintäministeriölle

Helsinki, 1.9.2017

Viite: Lausuntopyyntö LVM/1770/03/2016

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI MAANTIELAIN MUUTTAMISESTA

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä maantielain (503/2005) muuttamiseksi.

Esityksellä on tarkoitus toteuttaa maakuntalain 6 §:ssä tarkoitettujen liikennettä ja tienpitoa koskevien tehtävien siirto valtiolta maakunnille. Esityksellä siirrettäisiin lisäksi eräitä tehtäviä maakuntauudistuksen yhteydessä lakkaavista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista Liikennevirastoon.

Vaikka kyseisen lakimuutoksen suurimpana tavoitteena on toteuttaa maakuntauudistusta, sen vaikuttavat suoraan myös tienvarsimainonnan toimijoihin.

1 YLEISTÄ

Ulkomainonta tuottaa merkittävää hyötyä yhteiskunnalle, kuten kaupungeille, julkisen sektorin toimijoille ja liike-elämälle. Mainosrahoitus on mahdollistanut kaupungeille ja kunnille merkittävät hyödyt esimerkiksi pysäkkikatosten, kaupunkipyörien, jalankulkuinfojen, vuokrien ja mainosnäkyvyyden muodossa.

Tienvarsimainokset tarjoavat kaivattuja työtilaisuuksia haja-asutusalueille sekä laitteiden asennusvaiheessa että niiden ylläpidossa. Tienvarsimainonnasta hyötyvät siis mainostajien ja kuluttajien lisäksi yksityiset maanomistajat ja kaupungit sekä maavuokrien että muun mediayhteistyön kautta.

Varsinaisten ulkomainosyritysten lisäksi erityyppisiä ulkomainoksia on paljon muun muassa kauppa- ja keskusliikkeillä, kunnilla, kaupungeilla huoltoasemaketjuilla, urheiluseuroilla ja muilla yhteisöillä.

Haluamme toimia hyvässä yhteistyössä viranomaisten kanssa, toteuttamalla mainonnan ratkaisut siten, että ne palvelevat kaikkia osapuolia parhaalla mahdollisella tavalla.

2 NORMINPURKU JA MAANTIELAIN EDELLINEN UUDISTUS

Liikenne- ja viestintäministeriö on ollut aktiivisesti mukana edistämässä tarpeettomien normien purkamista ja säädösten sujuvoittamista hallituksen kärkihankkeessa. Hankkeessa on uudistettu merkittävästi lainsäädäntöä kaikilla hallinnonaloilla.

LVM:n mukaan *"Tavoitteena on mahdollistava sääntely, turhien normien purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen. Näin tuetaan Suomen kasvua, vahvistetaan kilpailukykyä ja edistetään digitalisaatiota.*

Norminpurkuhankkeen tavoitteena on helpottaa yritysten toimintaa ja kansalaisten arkea sääntelyä keventämällä ja uudistamalla. Tällä tuetaan Suomen kasvua, vahvistetaan kilpailukykyä ja edistetään digitalisaatiota." (lähde: <https://www.lvm.fi/norminpurku>)

Norminpurkuhankkeen tavoitteena on myös sujuvoittaa lupa- ja valitusprosesseja.

Tämän hankkeen alla toteutetun, 29.6.2016 voimaantulleen uudistetun maantielain tavoitteena tienvarsimainontaan liittyen, oli keventää mainosten asettamisen edellytyksiä. Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnitti erityistä huomiota siihen, että uudistetun lain tulisi tosiasiallisesti helpottaa eri tahojen toimintaa ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Lakivaliokunta korosti sitä, että uuden lain mukaisen ilmoitusmenettelyn pitäisi muodostua lupamenettelyä huomattavasti helpommaksi ja selkeämmäksi sekä kustannustehokkaammaksi.

3 UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET KÄYTÄNNÖSSÄ

Uudistettu maantielaki määräyksineen aiheuttaa merkittävää haittaa ja taloudellista vahinkoa muun muassa Ulkomainosliiton jäsenille, lukuisille maanomistajille ja kunnille, vaikka lain tarkoitus on ollut purkaa normeja ja vapauttaa mainontaa.

Ilmoitusmenettelystä vastaa valtakunnallisesti Pirkanmaan ELY-keskus. Heiltä saadun tiedon mukaan uusia mainoslaitteiden asettamiseen liittyviä ilmoituksia on lain voimaantulon ja Liikenneviraston tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevan määräyksen (LIVI/5000/06.04.01/2016) voimaantulon jälkeen tullut huomattavan vähän. Tämä osoittaa että lain tavoite ei ole toteutunut käytännössä, vaan Liikenneviraston määräys ja raskas ilmoitusmenettely on tehnyt mainoslaitteiden asettamisen aivan liian raskaaksi.

Olemassa olevien, täysin luvallisten, kiinteiden ja ammattimaisesti toteutettujen mainoslaitteiden osalta määräykset ovat käytännössä tiukentuneet ja lupaprosessissa vaadittava dokumentaation määrä on kasvanut lain voimaantulon jälkeen. Uudistuksen myötä normit ovat itseasiassa tiukentuneet ja hallinnollinen työtaakka on kasvanut. Tämä on suuressa ristiriidassa lain tavoitteiden sekä yleisen oikeustajun kanssa. Näkemyksemme mukaan se rikkoo myös omaisuuden ja luottamuksen suojan periaatteita tai ainakin näiden periaatteiden henkeä.

Suurimpana yksittäisenä ongelmana ei ole muutetun lain teksti sellaisenaan, vaan edellä mainittu Liikenneviraston tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskeva määräys.

Siinä muun muassa mainoslaitteiden vähimmäisetäisyydet liittymiin ovat kohtuuttoman pitkiä. Jos Liikenneviraston määräystä ei muuteta tai jäljempänä mainittuja poikkeuksia niihin ei myönnetä, noin 90 % tienvarsilla olevista luvallisista mainoslaitteista on poistettava vuoden 2019 jälkeen.

On olennaista huomata, että Liikenneviraston määräyksessä asetetut vähimmäisetäisyydet ja muut rajoitukset eivät perustu tutkittuun tietoon liikenneturvallisuudesta. Päinvastoin mainoslaitteet ovat olleet jo joitakin aikoja nykyisillä paikoillaan ilman, että esiin olisi tullut mitään erityisiä niiden aiheuttamia liikenneturvallisuusongelmia.

Nyt poistouhan alla olevat maantievernitaulujen luvat käsiteltiin ulkomainosliiton edustajien, Liikenneviraston ja Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa yksityiskohtaisesti vuosina 2011 - 2013. Jokaisen taulun sijainti toimitettiin liikennevirastolle, liikenneturvallisuus arvioitiin ja niille myönnettiin toistaiseksi voimassa olevat luvat. Tämän erittäin työlään prosessin jälkeen ulkomainosyhtiöt, kuten Clear Channel, investoivat merkittävästi taulujen kuntoon — lupien määräysten mukaisesti.

Nyt sama viranomaislainen, Liikennevirasto, on määräyksellään, ilman lain nimenomaista velvoitetta tai tutkittua tietoa liikenneturvallisuudesta, poistattamassa samat taulut, joille se siis vain muutama vuosi sitten myönsi luvat ja asetti velvoitteet investointeihin. Herää kysymys siitä, mihin tämä oikein perustuu ja mikä on muuttunut?

Sinänsä hyväksymme ja ymmärrämme lain lähtökohdan ja sen, jos mainoslaitetta koskeva ilmoitus hylätään perustellun ja tutkittuun tietoon perustuvan liikenneturvallisuutta vaarantavan seikan vuoksi.

Kuitenkin kun mainoslaitteen asettaja on jo luottamuksen suojan periaatteen nojalla voinut luottaa siihen, että mainokset on asetettu voimassa olleiden säännösten mukaisesti, pitäisi mainoslaitteiden saada jäädä olemassa oleville paikoilleen ilman uutta arviointia myös lakimuutosten ja uusien määräysten voimaantullessa.

4 TARVITTAVAT MUUTOKSET

Nyt maantielakia muutettaessa pitäisi edellisen lainmuutoksen aiheuttamia epäkohtia poistaa tai ainakin sen negatiivisia vaikutuksia vähentää.

4.1 Poikkeusluvalla sijoitettuja mainoslaitteita koskevan siirtymäajan jatkaminen

Nykyisen lain voimaantulomääräyksen mukaan ennen lain voimaantuloa myönnetty poikkeukset ulkomainosten asettamiskiellosta ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2019 saakka, jollei poikkeuksen myöntämispäätöksessä ole määrätty lyhempää voimassaoloaikaa. Mainoksen tai ilmoituksen asettajan on ennen voimassaoloajan päättymistä tehtävä lain 52 §:ssä tarkoitettu ilmoitus taikka poistettava mainos tai ilmoitus. Tätä siirtymäsäännössä määrättyä aikaa pitäisi jatkaa vähintään kolmella vuodella vuoden 2022 loppuun saakka.

Maakuntauudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2020 alussa, jolloin nykyisten ELY-keskusten on tarkoitus lakata toimimasta. Ei ole kenenkään kannalta järkevää tai kohtuullista, että Liikennevirastoa, jolle mainoslaitteita koskevat ilmoitusasiat siirtyvät juuri siirtymäajan loputtua, rasitetaan jopa tuhansilla tienvarsille sijoitettuja mainoslaitteita koskevilla ilmoituksilla.

Toinen syy siirtymäajan pidentämisen välttämättömyydelle on, että nyt lausunnolla olevan lain 109 §:ään ehdotetaan muutosta, jolla Liikennevirasto saisi nykyistä huomattavasti suuremmat valtuudet myöntää poikkeuslupia. Tällaiset poikkeusluvat voisivat mahdollistaa poikkeusluvalla sijoitettuja mainoslaitteita koskevien ilmoitusten joustavamman käsittelyn. Pidempi siirtymäaika antaisi Liikennevirastolle enemmän aikaa mainoslaitteita koskevien poikkeuslupien käsittelyyn.

Liikenneviraston tienvarsimainontaan koskevan määräyksen 12 §:ssä on toki nykyisellään mahdollisuus poiketa annetuista määräyksistä. Määräys ei — ainakaan tienpitoviranomaisen käsityksen mukaan — salli minkäänlaista ilmoitusten massakäsittelyä eikä varsinkaan poikkeuslupien käsittelyä muutoin kuin, että jokaisesta yksittäisestä ilmoituksesta on tehtävä erillinen itsenäinen päätös. Jos siirtymäajan

päätyessä näitä ilmoituksia ja erillisiä poikkeuslupahakemuksia tulee jopa useita tuhansia, niin herää kysymys, kuinka käsittely voidaan toteuttaa. Näiden ilmoitusten käsittely olisi valtava haaste jo niitä nykyisin hoitavalle Pirkanmaan ELY-keskukselle, puhumattakaan, jos niitä tulee satamäärin vasta toimintaansa aloittaville maakuntahallinnoille.

5 LAKILUONNOKSEN 109 §:N POIKKEUSLUPA

Ehdotetun 109 a §:n mukaan Liikennevirastolla olisi oikeus poiketa aiemmin antamastaan määräyksestä erityisestä syystä. Pidämme tätä ehdotusta erittäin hyvänä.

Kuvaava esimerkki mainitun poikkeuslupavaltuuden tarpeesta liittyy tienvarsimainontaan. Liikenneviraston määräys tienvarsimainonnasta tehtiin hyvin nopealla aikataululla, jotta se olisi voimassa heti lain tullessa voimaan. Tätä erittäin yksityiskohtaista määräystä laadittaessa viranomaisella ei ole ilmeisesti ollut mahdollisuutta tehdä liikenneturvallisuustutkimusta eikä myöskään ennakoida ja arvioida kaikkia määräyksen käytännön vaikutuksia.

Seurauksena on edellä esitetysti, että nykytilan jatkuessa jopa yhdeksän kymmenestä nyt luvallisesti sijoitetusta mainoslaitteesta on poistettava, jollei jokaisesta yksittäisestä mainoslaitteesta erikseen pyydetä ja saada poikkeusta.

Ehdotammekin, että joko itse lakiin tai ainakin sen perusteluihin otetaan maininta siitä, että Liikennevirastolla on oikeus myöntää poikkeuslupa myös tienvarsimainonnan sijoittamiseen liittyvissä ilmoitus- ja muissa asioissa.

Jos esimerkiksi Liikenneviraston nykyistä määräystä ei muutettaisi, voisi Liikennevirasto kuitenkin nykyistä vapaammin sallia poikkeuksen, jolla poikkeusluvalla sijoitettujen mainoslaitteiden ilmoitusmenettelyä olennaisesti kevennetään.

Tällaisessa menettelyssä voitaisiin esim. taulukon muodossa ilmoittaa mainoslaitteiden sijainnit ja tunnistenumerot, mikä riittäisi laitteen yksilöintiin, ja vahvistaisi sillä olevan omistajan. Ilmoitukset voitaisiin myös käsitellä yhtenä tai muutamana ryhmänä ilman erityistä lupaharkintaa, mikä keventäisi niin ilmoittajien kuin viranomaisten työtaakkaa.

Samassa yhteydessä voisi yhdellä lupamaksulla kattaa monta mainoslaitetta koskevan ilmoituksen, jolloin olisi luontevaa, että ilmoituksesta menisi vain yksi käsittelymaksu. Näin ilmoittajien taloudellinen taakka ei nousisi satoihin tuhansiin euroihin, kuten nyt on vaarana, vaan sen pysyisi olennaisesti kohtuullisempana.

6 LOPUKSI

Pidämme hyvänä sitä, että tienvarsimainosten käsittely on tarkoitus siirtää keskitetysti hoidettavaksi Liikennevirastoon, eikä hajauttaa sitä maakunnille.

Uudistetun maantielain vaikutukset ovat edellä esitetysti kohtuuttomat ja ennakoitua olennaisesti rankemmat mainoslaitteita sijoittaneille, mainoslaitteille maataan vuokranneille maanomistajille, mainoslaitteista tuloja saaville kunnille sekä tienpitoviranomaiselle.

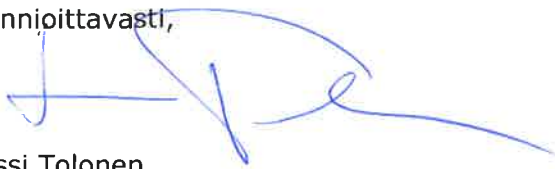
Liikenneviraston tienvarsimainoksia ja -ilmoituksia koskevan määräyksen seurauksena lähes kaikki olemassa olevat luvalliset mainoslaitteet on poistettava. Tästä seuraa mainoslaitteiden haltijoille merkittävää taloudellista vahinkoa, kun nykyisissä luvissa vaaditut ja niiden perusteella tehnyt investoinnit jäävät turhiksi.

Laissa tarkoitettu ilmoitusmenettely ei nykyisessä muodossaan merkitse normienpurkua, vaan kyseessä on käytännössä sama menettely kuin aiempi

poikkeuslupamenettely. Vain nimi on muuttunut luvasta ilmoitukseksi ja ilmoitukseen liitettäväksi vaadittu dokumentaatio on entistäkin laajempaa. Erityisesti mainitun Liikenneviraston määräyksen kautta normeja ei ole purettu vaan lisätty, minkä seurauksena hallinnollinen taakka ja mainoslaitteiden haltijoiden kustannukset ovat kasvaneet.

Ongelmat ovat kuitenkin ratkaistavissa nykyisten mainoslaitteiden ilmoittamisen siirtymäaika pidentämällä sekä mahdollistamalla Liikenneviraston määräyksistä poikkeamisen poikkeusluvalla, jossa olemassa olevia mainoslaitteita koskevat ilmoitukset voidaan tehdä ja käsitellä kevennetyssä summaarisessa massailmoitusmenettelyssä.

Kunnioitavasti,

Lassi Tolonen
Outdoor Finland – Suomen ulkomainosliitto ry